

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 554

van **TINNE ROMBOUTS**

datum: 24 februari 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Hondenpoep in natuurgebied - Kritische depositiewaarde (KDW)

"Te veel hondenpoep schaadt biodiversiteit" en "uitwerpselen van honden zijn schadelijk voor de biodiversiteit". Het zijn twee krantenkoppen die we mochten lezen op dinsdag 8 februari 2022.

Onderzoekers van de Universiteit Gent komen namelijk tot de conclusie dat de uitwerpselen die honden achterlaten wanneer ze met hun baasje door natuurgebied wandelen, nefast zijn voor de natuur. De reden klinkt niet onbekend, namelijk dat een te hoge hoeveelheid stikstof zorgt voor een overmaat aan nutriënten, waardoor zeldzame soorten worden verdrongen. Buiten de stikstof die neerdaalt in de natuurgebieden, die grotendeels afkomstig is van verkeer, industrie en landbouw, moeten we dus eigenlijk ook rekening houden met hondenpoep als bron van stikstof.

Ook de schaal waarop deze hondenpoepdepositie plaatsvindt, is opmerkelijk. In het artikel wordt gesproken over deposities van gemiddeld 11 kg stikstof per ha en per jaar, en vlakbij de wandelpaden zelfs extreem hoge waarden tot 175. Wetende dat sommige van de meest stikstofgevoelige habitattypes een kritische depositiewaarde hebben van 6 kg/ha per jaar, kunnen we zeggen dat indien we alle verkeer, industrie en landbouw wegnemen, dan nog de habitat er niet zal gedijen door de hondenpoep.

Enkele maatregelen kunnen worden genomen, maar laat ons eerlijk zijn, nooit zullen hondeneigenaars alle drollen opruimen en het opvangen van urine in een zakje is al helemaal onmogelijk. Maatschappelijk zit men met een enorme tegenstelling dat een groot stuk van de landbouwsector plaats moet ruimen, terwijl hondenpoep alleen al ervoor kan zorgen dat we nooit een goede staat van instandhouding zullen bereiken. We hebben door deze studie nu een beeld van het effect van honden, maar er vertoeven natuurlijk ook nog wilde zoogdieren en soms grote massa's vogels.

1. Wat is de relevantie van de KDW als harde grens om de goede staat van instandhouding te evalueren? Als de KDW overschreden is, is er dan geen goede staat van instandhouding mogelijk?
2. Zullen de bevindingen over deze significante bijdrage voortaan opgenomen worden in de evaluaties van de instandhoudingsdoelstellingen? Overweegt de minister om alle maatschappelijke bronnen van stikstof in rekening te brengen voor de evaluaties?
3. Is de minister van plan om hondeneigenaars te sensibiliseren over deze problematiek? Hoe zal dat in zijn werk gaan? Is het de bedoeling van de minister om honden te weren uit natuurgebieden waar habitats vertoeven met een lage KDW of habitats waar het "stikstofbad van vol is", zoals de minister regelmatig stelt?

4. Overweegt de minister om de bijdrage van alle dieren bij de KDW te laten onderzoeken, dus huisdieren en wilde dieren en/of is er vandaag reeds een scherp zicht op hun netto bijdrage tot de KDW? Zo ja, wat is die dan?
5. Welke conclusies trekt de minister uit deze studie m.b.t. het gebruik van de KDW-benadering in het stikstofbeleid enerzijds en anderzijds uit de vaststelling dat de huidige sociale, economische en maatschappelijke context van Vlaanderen bepaalt dat een aantal doelstellingen gekoppeld aan de laagste KDW's onhaalbaar zijn? Hoe gaat de minister hiermee om en/of is zij bereid om dit ook aan te melden bij Europa?
6. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) is geen voorstander van vuilbakjes in of rond natuurgebieden, aangezien dit sluikestort zou aantrekken.

Zal dat standpunt herbekeken worden naar aanleiding van deze bevindingen?

ANTWOORD

op vraag nr. 554 van 24 februari 2022

van **TINNE ROMBOUTS**

1. Volgens de definitie van de kritische depositiewaarde (KDW) is er inderdaad sprake van een negatieve impact wanneer de KDW overschreden wordt. Dit impliceert dat bij overschrijding van de KDW op termijn geen goede staat van instandhouding mogelijk is, omdat stikstofgevoelige soorten zich niet meer kunnen handhaven en/of bepaalde ecosysteemfuncties worden aangetast. Stikstof heeft een verzurend en vermestend effect, wat kan leiden tot een afname van de biodiversiteit. Fosfor is eveneens een essentieel nutriënt met een vermestend effect, maar is – in tegenstelling tot stikstof – niet vluchtig en verspreid zich niet of minder via atmosferische depositie.

Voor stikstofgevoelige habitats is het bereiken van een gunstige staat van instandhouding moeilijk bij aanhoudende overschrijding van de kritische depositiewaarde. Voor een aantal habitattypes (de zgn. B-habitattypes) kan verslechtering tijdelijk tegengegaan worden via gerichte herstelmaatregelen.

2. De maatschappelijke bronnen van stikstof zijn zeer veelzijdig en onderhevig aan complexe atmosferische processen. Het beleid concentreert zich daarbij op de bronnen die sterk bijdragen tot de wijdverspreide depositie van stikstof, zoals atmosferische deposities die als het ware als een deken over het landschap wordt gespreid of stikstofuitspoeling vanuit bemestingspraktijken. Immers wordt op bijna de helft van Vlaanderen mest uitgereden. Het onderzoek naar 'rechtstreekse bemesting' door huisdieren is van een heel ander type en betreft in principe zeer lokale puntbronnen, die zich bovendien in belangrijke mate concentreren langs de padeninfrastructuur.

De Gentse studie (zie bijlage 1) maakt een inschatting van de mogelijke nutriënteninbreng door honden op basis van tellingen van het aantal 'bezoekende' honden in vier Gentse natuurgebieden. Het onderzoek geeft aan dat hondenuitwerpselen een wezenlijke bijkomende externe bron van stikstof (en fosfor) in natuurgebieden vormen. Waar relevant en belangrijk, kan dat – lokaal en pleksgewijs – een impact hebben op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Het raakt evenwel niet aan de KDW-waarden op zich, het zal mogelijk wel een nog grotere druk leggen op de veelheid aan N-bronnen om de geëmitteerde N te verminderen. Maar hier is nuancering van de resultaten van de studie wel op zijn plaats (zie vraag 4).

3. De Vlaamse overheid sensibiliseert reeds over deze problematiek. Ik verwijs graag naar de campagne 'Hond aan de lijn, 't zal wel zijn!' van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), te zien aan de onthaalpoorten van natuurgebieden en bossen en online op www.natuurenbos.be/hondenaandeleiband. Doel is een betere naleving van de verplichting om honden aan te lijnen in natuurgebieden en bossen. Bovendien willen we, bijvoorbeeld via het specifieke bordje 'Poep of snoep?', bezoekers aanmoedigen om hondenpoep op te rapen en te deponeren in specifieke hondenpoepbuizen aan hondenzones, in vuilnisbakken aan de onthaalpoorten (als die er zijn), of mee te nemen buiten de natuurgebieden en te deponeren in een vuilnisbak.

De onderzoekers maakten een inschatting van de mogelijke nutriënteninbreng door honden op basis van tellingen van het aantal 'bezoekende' honden in vier Gentse natuurgebieden. Ze beklemtonen en bevestigen me dat het om een sterk lokaal gegeven gaat: de input van nutriënten beperkt zich tot een smalle zone langs wandelpaden, en neemt sterk af weg van de paden. Dat wordt ook bevestigd door buitenlands onderzoek. Niet alle honden worden aan de lijn gehouden, dat klopt. Maar honden lopen doorgaans niet ver weg van het baasje op het pad, laat staan dat ze grote hoeveelheden hondenpoep zouden achterlaten in de kwetsbare habitats.

De paden in de natuurgebieden zijn zo gelegd dat bezoekers de kwetsbare habitats niet of zo min mogelijk doorkruisen, om deze niet te verstoren. De locatie van de paden wordt gekozen en ingeschreven in de natuurbeheerplannen en de toegankelijkheidsregelingen. In die plannen voorzien het ANB en andere beheerders tevens meer en meer in specifieke hondenloopzones en hondentoiletten.

Samengevat ben ik ervan overtuigd dat met sensibiliseren en toezicht op aanlijnplicht en het meenemen van hondenuitwerpselen, in combinatie met doordachte toegankelijkheidsregelingen, de aangekaarte problematiek grotendeels kan vermeden en opgelost worden. Mocht blijken dat zich op bepaalde locaties toch negatieve effecten voordoen, dan kan het natuurbeheerplan of de toegankelijkheidsregeling hier op aangepast worden.

4. De KDW wordt gehanteerd om de (homogene, vlaksgewijze) aanvoer van stikstof via atmosferische depositie te beoordelen. De rechtstreekse input van nutriënten op natuurterreinen door het toedienen van mest, of – in dit geval – door de uitwerpselen van honden, wordt niet getoetst aan de KDW. Het slim sturen van hondeneigenaars langs paden en het inzetten op aangelijnde honden in combinatie met het sensibiliseren én beboeten wanneer nodig voor het niet opruimen van hondenpoep, is, ook gelet op de bijkomende nuancering aangeleverd door de onderzoekers (zie bijlage 2) voldoende om structurele en gebiedsdekkende impact te vermijden. De instroom van stikstof in natuurgebieden via oppervlakte- en grondwater, wordt vandaag nog niet getoetst aan de KDW. Studies tonen aan dat deze impact wel betekenisvol kan zijn. Een toetsing van dit effect zal deel uitmaken van MAP 7.

De depositie via wilde dieren maakt veelal deel uit van een gesloten kringloop binnen de betrokken natuurgebieden. Als er eventueel bijkomende deposities plaatsvinden door wilde dieren gaat het vaak om dieren die op nutriëntenrijke percelen in de onmiddellijke omgeving gaan grazen om deze nutriënten dan richting de natuur te "verplaatsen".

5. Zoals reeds uitvoerig benadrukt, besluit ik uit dit onderzoek dat het knelpunt van hondenpoep zich lokaal voordoet, in de bermen van toegankelijke paden in natuurgebieden, én dat het beheersbaar is.

Het onderzoek vond plaats in vier randstedelijke Gentse natuurgebieden met een zeer hoge recreatiedruk. In zones van natuurgebieden met een lagere recreatiedruk en in meer landelijk gelegen zal dit probleem zich minder stellen. De meeste gevoelige habitats bevinden zich net in die buitengebieden. Met volgehouden en gerichte sensibilisering, zoals we die al een tijd voeren, kunnen we de problematiek zeker indijken. En via de natuurbeheerplannen en toegankelijkheidsregelingen kunnen we de meest kwetsbare zones ontzien. Ik meen dan ook dat dit knelpunt beheersbaar is met de bestaande middelen en niet van aard is om het stikstofbeleid of de instandhoudingsdoelstellingen in vraag te stellen.

6. Het ANB is inderdaad terughoudend op vlak van plaatsen van vuilbakjes, tenminste tot diep in de natuurgebieden zelf. Wel wordt in functie van het gemiddelde recreatief gebruik van de natuurgebieden aan de onthaalpoorten passende

infrastructuur voorzien om bezoekers op te vangen, inclusief waar nodig ook vuilnisemmers. Meestal worden er goede afspraken gemaakt met de lokale besturen om het afval op die punten op te halen. Dat geldt ook voor de hondenpoepbuizen die geplaatst worden aan hondenzones. Het ANB raadt hondenbaasjes aan om de hondenpoep op te rapen en bij zich te houden tot het moment dat het kan verwijderd worden in een vuilbak of in een hondenpoepbuis. Ik denk dat het correct is deze burgerzin wel te verlangen bij het bezoek aan een natuurgebied. ANB zal naar aanleiding van de studie deze praktijk niet herbekijken.

BIJLAGEN

1. [Studie](#)
2. [Nuanceringen](#)